

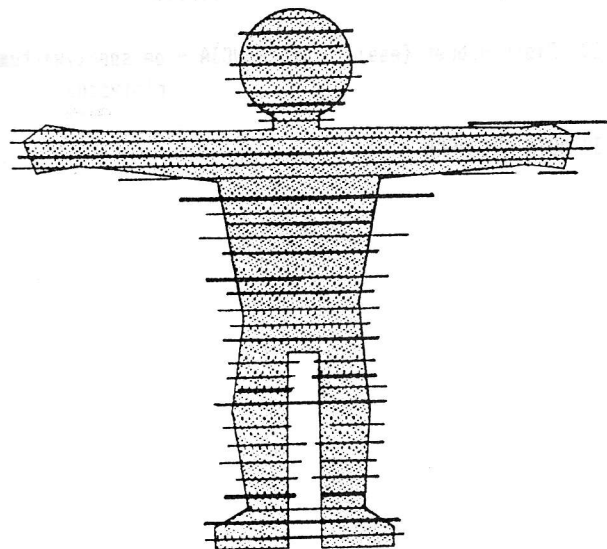
16

Cena = 1000 zł

SZTUKA

OSOBOWA

PISMO PROGRAMOWE

NR SZESNASTY

5 Rmk {malarstwo} - INRI

6 Słowa Ewangelii -APOKALIPSA św.JANA 14,6-7

7 PROGRAM
PROGRAM
PROGRAM

8 Jewhen Michnow'sky {poezja} - COLLAGE;PROZA UPADKU
1988/1989

12 Piotr Hibner {esej} - TOLERANCJA - perspektywa humanistyczna

30 NOTA AUTORSKA

SZTUKA

OSOBOWA

PROGRAMOWE PISMO

OSOBA - LITERACKA SZTUKA ZNAKU - ESEJ

WROCŁAW - 1993 ROK III

± MIESIECZNIK

APOKALIPSA JANA 14,6-7

[illegible]

PROGRAM "Pzystąpić do Sztuki Osobowej"- zdanie może być PROGRAM zwrotem w poglądach, ale przede wszystkim ponie PROGRAM kąd pozwoleniem na powstanie, czy pozostanie świeżej świadomości młodego człowieka. Jeśli istnieje ja- kakolwiek zastołość oferująca konkretną możliwość, sposób trwania i rozwoju, łatwiej choć niesynoptycznie, będzie możliwe pozostanie przy niej. Dobrze gdy w środowisku, w kulturze funkcjonują już zupełnie obiektywne niezależne postawy. Taką zasobność posiadają nie jedynie zyskowość finansowa, a "kwantyfikatory dobra", zapewne u nas mocno niedoskonałe, ale cel osiągamy w trwaniu, w sposób skoń- czenie doskonały - w zamknięciu Wymiaru Drogi... Autor może zostać członkiem, jeszcze przed uzyskaniem oso- bowości prawnej naszego Instytutu Sztuki Osobowej, przez potwierdzenie postawy, nie tylko prywatnej, duchowej, mniej literackiej. Czasami myśl literacka stanowi dogłębną i peł- ną deklaratywną wypowiedź. Czy wiedzą o tym cenzorzy, czy- li każdy?... Różnice obrazują wielość rozwiązań. Toleran- cja w aspekcie każdego twierdzenia pozyskuje ostateczną barierę i jedność samostanowienia w dodostępny dla inteli- gencji sposób, i rozsądnie nieraz zamyka, wyklucza nie ten aspekt zachowania. W ten sposób wszystko staje się możliwe, przez posiadanie pokoju. Ale potrzeba duchowego wyboru. Kosztem pozostaje udany trud, i postanowienia. Stąd zacho- wanie tożsamości. W czynie twórca określa wartość i sens. Tak też razem łączą się: trud i czyn i prawda jako odle- głość i miejsce samotnego, ale z nami zjednoczonego Po- ety. AUTORA.

collage; proza upadku

1988/1989

nie podają ręki

i jestem CZŁOWIEKIEM

bezlitosnym

dla mojego JA

lyserg saure diethylamid

jaźni mojej

pokarmem jest

przed ołtarzem polityk

z głodu

do total W.C.

zburzyć / zniszczyć

krzyczy

zaangażowane dada

jestem

czarno-czerwonym bękartem

syndromu A niewolnikiem

9

nie ma lez

ukrainińska

osmanska

krew polska

na stazione termini

z panem cogito

rozmawia

piękni i silni

o szlachetnych twarzach

do umierania

mają dar

fala niosła krzyk

bunt skowyczących dusz

teraz

nie ma nic

europo młoda

idź

nieśmiertelności droga

pod mur

czytać płyte grobu

STAMMHEIM

inny poeta pamięta

od-nowa ars polacca

10

to tworzenie nowych brudów
brudo dla brudów
w ściśle określonej przestrzeni
surrealistycznej kondycji
tej jedynie właściwej
i jedynie sprawiedliwej
społeczności

ty
który poznałeś boskość swojego ciała
nie mówisz
a myślisz i kochasz

ty milczysz
i służysz w pokorze

ty
którego czystość
rodziła się w dźwiękach modlitwy
idziesz ścieżką nieśmiertelności

ty
który jesteś nicością

jeszcze wczoraj
o urojonej
pisałem prawdzie talmudu

11

o niezniszczalnym
śniłem marzeniu CZŁOWIEKA
i tak jak ty
w przeszłości
kochałem kobiety
i uciekałem
nieustannie w inny wymiar

jeszcze raz
mówię: dzień dobry
do śmierci

Jewhen Michnow'sky

TOLERANCJA - perspektywa humanistyczna

- TOLERANCJA perspektywa humanistyczna

"Traktując człowieka takim jakim jest

Poniżamy go:

Traktując człowieka takim jakim powinien być

Uwznioślamy go."

J.W.Goethe

"Walkę za złem, które jest w człowieku, winniśmy prowadzić nie przez sądzenie drugich, ale przez sądzenie samych siebie. Walka z sobą samym i prawdziwość wobec siebie samego to są środki, za pomocą których oddziałujemy na drugich".

A.Schweitzer

"Granica pomiędzy dobrem i złem nigdy nie przebiega pomiędzy nacjami, narodami, partiami i grupami; granica ta przebiega w każdym człowieku".

W.Brant

"Traktuj innych tak, jak chciałbyś, by traktowali ciebie".

F.Zimbardo

Problematyka tolerancji należy do istotnych zagadnień współczesnej humanistyki, zwłaszcza w ostatniej dekadzie XX wieku.

To, czy przetrwa świat oraz jaki będzie przyszły kształt ludzkości w znacznym stopniu uzależnione będzie od faktu czy człowiek wobec człowieka będzie tolerancyjny.

Próba określenia pojęcia. Rodzaje tolerancji.

Z wielu funkcjonujących definicji ograniczę się do kilku określeń pojęcia - tolerancja.

W Leksykonie PWN spotykamy następujące rozumienie:

- tolerancja w znaczeniu psychologicznym:

"wyrozumiałość, uznawanie cudzych poglądów, wierzeń, postępowania, mimo ich odmienności od własnych".

- Tolerancja w znaczeniu socjologicznym:

"uznawanie prawa innych do posiadania poglądów, gustów itp. odmiennych od poglądu oceniającego; nie obejmuje jednak idei wstecznych, antyhumanitarnych czy wręcz zbrodniczych".

- tolerancja w rozumieniu technicznym:

"liczba określająca zakres zmian danej wielkości [...]"

Mały Słownik Psychologiczny określa tolerancję w sposób następujący:

- "postawa w stosunku do zachowania lub poglądów itp.

innych ludzi, wyrażająca się w tym, że wprowadzie samemu nie pochwała się danego zachowania, nie akceptuje danych poglądów, ale przyznaje się innym ludziom prawo takiego właśnie zachowania czy też prawo wyznawania takich poglądów i nie usiłuje się ich zmieniać ani wpływać na ich zmianę."2

Wśród licznych znaczeń terminu "tolerancja" należy wyodrębnić jedno jako ustalone już przez długą tradycję i odgrywające w dalszym ciągu podstawową rolę.

Uwzględniając owo tradycyjne znaczenie, T.Kotarbiński uznał, że tolerancja polega na niesprzeciwianiu się cudzym działaniom, mimo, że uważamy je za niewłaściwe. Szczególnym rodzajem działań jest w ujęciu T.Kotarbińskiego głoszenie poglądów. 3

W przypadku tej definicji istotne są dwa czynniki:

- 1/ przedmiotem tolerancji jest zjawisko ujemnie oceniane; może to być opinia w naszym przekonaniu błędna, może to być czyn uważany przez nas za naganny;
- 2/ tolerancyjne zachowanie polega na nieprzeszkadzaniu temu zjawisku, czyli na braku korygującej ingerencji; nie wtrącamy się, przyzwalamy aby było tak jak jest.

W ten sposób rozumiana tolerancja zyskała współcześnie miano tolerancji negatywnej.

W przypadku tolerancji pozytywnej wyraża się sympatię dla pluralizmu i sprowadza do dwóch czynników:

- 1/ przedmiotem tolerancji jest jakaś cudza odmienność nie

oceniana negatywnie;

- 2/ tolerancyjne zachowanie polega na sprzyjającej akceptacji lub czynnym popieraniu tej odmienności.

I.Lazari-Pawłowska wśród przyczyn, które spowodowały wzmożone zainteresowanie zagadnieniem tolerancji, wyróżniła następujące czynniki:

1. W ramach praw człowieka zagwarantowano każdej ludzkiej jednostce szereg swobód osobistych i obywatelskich. W wielu dziedzinach życia człowiek ma być chroniony przed nietolerancją.
2. W nastawieniu do obcych kultur postulowane jest odejście od tak zwanego etnocentryzmu - i rzeczywiście upowszechnia się bardziej tolerancyjne traktowanie kulturowych odmienności.
3. Kościół zmienił swój stosunek do pluralizmu religijnego i światopoglądowego. Stał się bardziej tolerancyjny. Dawniej trudno byłoby w podręczniku etyki katolickiej znaleźć takie oto stwierdzenie:
"Człowiek ma prawo, aby w granicach wewnętrznej swobody, zgodnie z własnym nieuprzedzonym przekonaniem i bez nacisku zewnętrznego, podjął decyzję wyznawania takiej lub innej religii, albo też - nie wyznawania żadnej".

TOLERANCJA - wymogiem naszych czasów.

Tolerancja to podstawa psychiczna i cecha osobowości,

przesłanka porozumienia. Nazwa oznacza postawę, w której elementy racjonalnego myślenia dominują nad pobudkami emocjonalnymi.

Świat, ludzkość znalazły się w obliczu zagrożeń politycznych, moralnych, ekologicznych i wynikających z rozwoju techniki. Dlatego też problemy humanizmu, doskonalenia stosunków między ludźmi, racjonalizmu w życiu jednostek i stosunkach społecznych uzyskały szczególną ważność. Tolerancja stała się warunkiem współistnienia, przeżycia i współpracy. Tolerancja to płaszczyzna współdziałania, akceptacji dialogu.

Stanowi ona przeciwstawienie fanatyzmu polegającego na bezwzględny dążeniu do narzucania innym własnych przekonań i poglądów. Fanatyk kieruje się przesłankami emocjonalnymi. Jego wiara we własną rację łączy się z nienawiścią ewentualnie wrogością wobec wszystkich, którzy jego przekonania nie podzielają. Tolerancja natomiast jest wolna od nienawiści i skrajności w postępowaniu.

Zwolennicy tolerancji (człowiek lub grupa społeczna) mają określone poglądy religijne, filozoficzne czy polityczne, które wyznają, którymi się szczycą i których bronią. Człowiek tolerancyjny kieruje się więc rozsądkiem i logiką w postępowaniu z innymi ludźmi./podkreśl.red./

Zjawisko tolerancji można wiązać z ramami struktur organizacyjnych społeczeństwa. W. Narojek w pracy

"struktura społeczna w doświadczeniu jednostki. Studium socjologii współczesnego społeczeństwa polskiego" 5 wyodrębnia następujące typy społeczeństw:

- "zdrowe społeczeństwo" - partnerzy interakcyjni identyfikują się z celami instytucji i akceptują jej hierarchię ról - są współpracownikami;

- "pustynia społeczna" - partner interakcji traktowany jest tutaj w kategoriach rywala, co powoduje konieczność ustalenia stosunku wyższości - niższości;

- "dżungla społeczna" - rywale przekształcają się w walczących ze sobą za pomocą dozwolonych i niedozwolonych środków antagonistów, przedmiotem ich walki są realne interesy;

- "społeczeństwo opiekuńcze", w którym wykorzeniony społecznie indywidualista napotyka przyjazne mu vis a' vis w systemie organizacji, od której otrzymuje nieoczekiwaną przysługę;

Socjolog F. Gross w publikacji - "Tolerancja i pluralizm" 6 wyróżnia z kolei cztery typy państw:

1/ "państwo inkwizycyjne" - jest to państwo narzucające siłą monopol ideologiczny bądź religijny, jedną wiarę, tworzące instytucje wyspecjalizowane w narzucaniu drogą gwałtu swej woli [...] (ale droga gwałtu - przyp. red.)

2/ państwo nietolerancyjne - jest typem państwa, które nie stosuje szeroko zasad tolerancji, może jednak utrzymać władzę oraz prymat panujących przekonań

metodami o umiarkowanym poziomie przymusu;
 3/ państwo tolerancyjne - pozwala na odmiennosc przekonań i ideologii, respektuje różnice etniczne, ale z pierwszeństwem dla tych, którzy identyfikują się z panującymi poglądami;
 4/ państwo pluralistyczne - akceptuje różnorodność ideologicznych i normatywnych orientacji i działań. Ten typ państwa nie tylko toleruje różnice, ale także uznaje równoprawność różniących się między sobą grup pod względem religijnym, ideologicznym, etnicznym, rasowym.
 Współczesny filozof K.R.Popper uważa, że "każdy fanatyzm jest zawsze złem i jest nie do pogodzenia z idea pluralistycznego ustroju" 7

W jakich dziedzinach życia tolerancja jest potrzebna?

Należy uznać, że jest pożądana we wszystkich dziedzinach życia - w życiu rodzinnym, w miejscu pracy, jak również w trakcie spędzania czasu wolnego. Konieczna jest zwłaszcza w dziedzinach, które wymagają współdziałania. Ludzie współdziałający rzadko bywają jednomyślni i dlatego powinni uznawać odmienne poglądy.

Należy pamiętać, że każdy z nas jest inny. Każdy posiada prawo do swej indywidualności oraz potrzebę ekspresji cech i poglądów własnych.

Jednakże zbyt często nie dopuszczamy nawet myśli, że nasze oceny mogą być błędne. Stanowczo zbyt często przypinamy sobie i innym różne etykiety. Utrudnia to w sposób znaczący dyskusję, nawiązanie dialogu. Dlatego też postulat rozwijania wyrozumiałości wywodzi się z potrzeby społecznej.

Warunkiem porozumienia jest uznawanie poglądów nie tylko własnych, ale również poglądów przeciwnika. Ten fakt powinien stanowić podstawę społecznego myślenia i działania w ostatniej dekadzie XX wieku.

Próba diagnozy zjawiska tolerancji we współczesnym społeczeństwie polskim.

Czy współczesne społeczeństwo polskie jest tolerancyjne?

Na tak postawione pytanie pełną odpowiedź możemy uzyskać przeprowadzając ogólnopolskie, rzetelnie przygotowane badania empiryczne. I tak na przykład: Wg Instytutu "PENTOR"
 * 55% badanych nie życzy sobie, aby ich sąsiadem był chory na AIDS;
 * 68% badanych nie chce sąsiadować z alkoholiczkiem;
 64% z narkomanami; 63% z osobami o kryminalnej przeszłości.

Wg CBOS

- * 5% społeczeństwa prezentuje skrajny antysemityzm
- * 16% społeczeństwa cechuje umiarkowanie wrogie nastawienie do Żydów
- * 30% Polaków jest za przyznaniem przedstawicielom mniejszości biernego prawa wyborczego. 8

W oparciu o wypowiedzi J.Ficowskiego, J.Szczepańskiego, J.Tazbira oraz B.Wierzbńskiego na wcześniej postawione pytanie, należy udzielić odpowiedzi zdecydowanie negatywnej.

Poeta J.Ficowski w tekście pt."Pogarda buduje?" stwierdził: [...] Nie wystarczy uświadomić społeczeństwu kim są Cyganie, kim są Żydzi. Potrzebny jest nam nowy styl wychowania w tolerancji. Musimy pamiętać, że w atakowanych, zwłaszcza gdy są bezsilni, także rośnie nienawiść. Tworzy się zamknięte koło, z którego z biegiem czasu coraz trudniej będzie się wydostać.

Przypomnijmy Sartre'a i jego wypowiedź o antysemityzmie: - Wszystkie fobie o pseudoracjonalistycznych podstawach są wynikiem przekonania ludzi, że dzięki pogardzie w stosunku do tych innych będą lepsi. I tak fryzjerzyk spod Lyonu czuje się lepszy od Einsteina [...] 9.

Historyk J.Tazbir uważa, że "nietolerancja" rodzi się

bowiem z poczucia słabości i strachu. Musimy pamiętać, że Polacy stanowią mniejszość w wielu krajach i możemy być potraktowani taką samą miarką, jaką my wymierzamy mniejszościom u nas, gdzie jesteśmy gospodarzami". 10

Socjolog, J.Szczepański o tolerancji pisał w następujący sposób:

"[...] Idea tolerancji, głoszona przez niektórych filozofów od czasów starożytności została usystematyzowana i rozwinięta przez liberałów, zwłaszcza Johna Locke'a. Wprawdzie w bieżących dyskusjach wiele się mówi o tolerancji i apeluje o tolerancję, ale dla swoich poglądów. Tolerancja liberalna jest poszanowaniem poglądów przeciwników. Warto przypomnieć taką koncepcję liberalnej tolerancji, by czekające nas walki polityczne nie stały się przejawem fanatyzmów [...]".

B.Wierzbński, redaktor naczelny "Nowego Dziennika" w Nowym Jorku zauważył, że "żyjemy w świecie, w którym wszelkie fobie w stosunku do innych ludzi nie powinny mieć miejsca. Bardzo niekorzystne dla naszych interesów są objawy polskiego antysemityzmu. Oburzeni są nim nie tylko Żydzi, ale wszyscy ludzie na Zachodzie, którzy mają w sobie wiele tolerancji.

Jeżeli Polska ma być otwarta na Zachód i na Wschód, trzeba być tolerancyjnym wobec wszystkich - Ukraińców, Białorusinów, Litwinów, Żydów, Niemców. Powtarzam wobec

wszystkich. A przede wszystkim trzeba być tolerancyjnym wobec samych siebie.

Przeciwnik polityczny niekoniecznie jest wrogiem. To wszystko stwarza, niestety, wrażenie, że Polacy mało uczą się od świata, który jest przecież tak szeroko otwarty w komunikacji między narodami. Jeżeli Polska robi się ksenofobiczna, nietolerancyjna na zewnątrz i pełna wrogości wewnątrz kraju, a Polacy nie tworzą jakichś wzajemnie rozumiejących się formacji politycznych, to rzeczywiście będzie źle". 12

Kultura tolerancji i kultura nietolerancji.

Wychowanie w tolerancji. Wychowanie do tolerancji.

W. Łukaszewski w pracy "Szanse rozwoju osobowości" dokonuje istotnego rozróżnienia, wyodrębniając kulturę tolerancji i nietolerancji / o ile podział na kulturę negatywną w ogóle można przyjąć, w sensie czy negatywna kultura istnieje - pytanie merytoryczne; przyp. red.//

Kulturę tolerancji autor charakteryzuje w następujący sposób:

[... jakkolwiek nie zakłada nieograniczonego zakresu dopuszczalnej zmienności, zezwala na obecność znacznych odstępstw w stosunku do przyjmowanych standardów. W odróżnieniu od kultury nietolerancji - preferującej

dychotomiczny podział świata na to i nie to, kultura tolerancji zakłada możliwość wielu stanów pośrednich między tym i nie tym. Jest pod tym względem bardzo elastyczna, zezwalając tym samym na różnorakie klasyfikacje obiektów, stanów rzeczy [...]

Z kolei [...kultura nietolerancji skazana jest najpierw na stagnację, a potem na stopniowe obumieranie [...]. Kultura nietolerancji zniewala człowieka, dogmatyzuje jego sposób myślenia o rzeczywistości, podczas gdy kultura tolerancji wyzwala człowieka, oddaje mu inicjatywę, zezwala na poszukiwanie i eksperymentowanie. Tym, co w sposób najbardziej radykalny różni dwa omawiane wzory kultury, jest stosunek do błędu.

Kultura nietolerancji nie tylko nie dopuszcza możliwości błędu, ale - co więcej - każdy błąd traktuje jako niebezpieczną dewiację. W kulturze tolerancji ryzyko błędu jest atrybutem (normalnym) ludzkiego działania". 13

Tolerancja jest niewątpliwie czymś więcej, aniżeli tylko celem i korzyścią - obejmuje całość życia.

Kto zamierza urzeczywistnić tolerancyjny sposób życia będzie musiał określić się wobec teraźniejszości i przyszłości. Powinien chcieć i umieć wybrać wartości takie, które nie zdewaluują się, gdy nadejdzie "jutro" ludzkiego istnienia.

Należy tu podkreślić znaczenie tzw. wartości ponadindywidualnych wskazujących człowiekowi kierunek

zyciowych poczyniń. Takimi wartościami są na pewno: miłość, prawda, twórczość, dobro, piękno, wolność, godność, pokój.

Wyżej wymienione wartości nadają życiu perspektywę, hierarchizują potrzeby, pozwalają jednostce ludzkiej dojść do swej wielkości. Służą rodzeniu się poczucia sensu i wartości życia.

Wypada zauważyć, że zdolność człowieka do tolerancji będzie wzrastać w miarę jak jednostka ludzka będzie uwalniała się od rozmaitych tabu, przesądów, z góry powziętych przekonań oraz zachowań, które powodują stagnację w logicznej sferze nas samych - w sferze bezpłodnej.

J. Kalabiński na łamach pisma O'KAY AMERICA przedstawia model amerykańskiego wychowania dla tolerancji: [...]"Dzieci amerykańskie zaczynają poznawać świat od oglądania programu telewizyjnego "Sezamkowa Ulica". Autorzy popularnego od 23 lat programu starają się wprowadzić najmłodszych widzów w świat różnorodny narodowo i rasowo, w którym wszyscy są równi i tolerowani.

I tak trzylatkom równolegle z nauką liczenia po angielsku daje się lekcje liczenia po hiszpańsku. Zeszły rok poświęcony był uczeniu kultury murzyńskiej, obecny indiańskiej, a przyszły ma zawierać wiedzę o kulturze latynoskiej. Wprowadzono postacie niewidomego mężczyzny i niemej kobiety, którzy - otoczeni powszechną tolerancją -

doskonale dają sobie radę na Sezamkowej Ulicy.

W ten sposób najmłodsi Amerykanie uczą się, że ich kraj nie jest już domeną białego człowieka, gdzie mówi się wyłącznie po angielsku, a wszystkim kierują potomkowie przybyłych z Wielkiej Brytanii protestanckich imigrantów [...]" 14

Paradoksalnym skutkiem tolerancyjnego wychowania dla tolerancji jest jednak sprzeciw przeciętnych Amerykanów wobec wszystkich przejawów troski o mniejszości, które postrzegają jako nieuzasadnione przywileje. Społeczeństwo amerykańskie nie jest również zupełnie wolne od przejawów nietolerancji, fanatyzmu - przykładem mogą być majowe wydarzenia w Los Angeles w 1992 roku.

Może w tej sytuacji do końca prawidłowa jest teza amerykańskiego socjologa i znawcy mediów - Postmana, który uważa, że "telewizja zbliża do nas świat, ale oddala od siebie?"

Atrybuty tolerancji. Warunki konieczne do stawiania się

człowiekiem tolerancyjnym.

Tolerancja jest złożonym procesem, a nie jednorazowym zdarzeniem.

Wg Mistrza Zen Jakusho Kwong Rosi z Sonoma Zen Center w Kalifornii nietolerancja wynika z gniewu, niewiedzy i

chciwości człowieka. 15
 Redukując w znacznym stopniu wyżej wymienione elementy niewątpliwie staniemy się bardziej tolerancyjni wobec innych ludzi. Albert Schweitzer uważał natomiast, że "być człowiekiem" znaczy współdoznawać i współcierpieć z innymi". Dziś wielu ludzi to bezduszne maszyny, których działanie wyznacza pozycja i nadzieja sukcesu... Nie można im istotnie zarzucić niczego poza faktem, że nie są już ludźmi, że każdy z nich stał się tylko profesorem, nauczycielem, czy księdzem i że nie jest zdolny już do oddźwięku, gdy chodzi o czysto ludzką stronę jego osoby. Sprawia zawód, gdy się oczekuje tego, co może dać z siebie człowiek: zrozumienia, współdziałania, pocieszenia, podtrzymania, a także solidarności w sprawie jakiejś osoby lub idei, wzniesienia się ponad przesady, przeciwstawienia się utartym opiniom i nawykom, poświęceniu..." 16

Amerykańskie Stowarzyszenie Pojednania (American Fellowship of Reconciliation) opracowało katalog osobistego zachowania się jednostki ludzkiej. Zasady postępowania sprowadzają się do następujących reguł zachowania, które mogą być przydatne w procesie stawania się człowiekiem tolerancyjnym:

1. Miec postawę twórczą
2. Być stanowczym
3. Być skromnym

4. Być lojalnym
5. Być spokojnym
6. Być chętnym do pomocy względem wszystkich współwalczących
7. Przebaczać. Umieć przebaczyć przeciwnikowi i wyzbyć się żalu
8. Być przyjaznym, nie rezygnując wcale z zarzutów, usiłować zrozumieć sytuację przeciwnika.

Pomocne także w osiągnięciu postawy pełnej tolerancji może być przestrzeganie zasad wietnamskiego nauczyciela Zen - Thich Nhat Hahna. Zasadniczym jego przesłaniem jest teza, że o pokój możemy dbać wszędzie i w każdej chwili, nie tylko w miejscach, gdzie toczą się wojny i panuje bezprawie. Bowiem źródła cierpienia i przemocy możemy znaleźć w sobie oraz w swoim najbliższym otoczeniu. Należą do nich: doktrynierstwo, nadmierne przywiązanie do prestiżu i posiadania, brak uwagi, brak odpowiedzialności za słowo.

W życiu codziennym pomocne wydają się być zasady, które Thich Nhat Hahn nazwał wskazaniem ładu i współistnienia czyli tolerancji. Oto niektóre z nich:

1. Nie przywiązuj się bałwochwalczo do żadnej doktryny, teorii czy ideologii.
2. Nie zmuszaj nikogo - także dzieci - do wyznawania twoich poglądów.
3. Nie unikaj kontaktu z cierpieniem.
4. Nie gromadź bogactw ponad miarę, gdy miliony głodują.

5. Nie podsycaj gniewu i nienawiści.
6. Nie rozpraszaj się.
7. Nie mów rzeczy niezgodnych z prawdą ani dla osobistych korzyści, ani po to, by wyrzucić wrażenie na słuchaczach.
8. Nie wykonuj takiego zawodu, którego efekty są szkodliwe dla ludzkości bądź przyrody.
9. Nie przywłaszczaj sobie rzeczy, które powinny należeć do kogoś innego.
10. Szanuj własne ciało i obchodź się z nim jak najlepiej.
11. Poetycki wyraz omawianej tematyki stanowią fragmenty anonimowego utworu przełożonego przez J. Pasierbą - "Modlitwa o pokój".
- Uczyń mnie Panie, narzędziem Twojego pokoju, obaj tam, gdzie nienawiść - zakorzeniał miłość, ułóż tam, gdzie obraza - wnosil przebaczenie, tam, gdzie niezgoda - głosił pojednanie, tam, gdzie błąd panuje, bym przynosił prawdę, tam, gdzie wątplenie, żebym krzewił wiarę, tam, gdzie rozpacz, bym budził nadzieję, tam, gdzie są ciemności, żebym wnosil światło, tam, gdzie smutek, żebym wnosil radość [...]
- [...] Albowiem siebie dając - coś się otrzymuje, siebie zapomniawszy - można znaleźć siebie, innym wybacząc - doznasz przebaczenia [...]

1. Leksykon PWN, Warszawa 1972 s. 1 i 95
2. J. Ekel, J. Jaroszyński, J. Ostaszewska, Mały Słownik Psychologiczny, Wiedza Powszechna, Warszawa 1965 s. 156
3. T. Kotarbiński, Studia z zakresu filozofii, etyki i nauk społecznych, Wrocław 1970 s. 191
4. I. Lazari-Pawłowska - Idea tolerancji w pracy nauczyciela akademickiego w: "O ład moralny" nr 1, rok II 1989, Ośrodek Inicjatyw Społecznych ETOS s. 36
5. W. Narojek, Struktura społeczna w doświadczeniu jednostki. Studium z socjologii współczesnego społeczeństwa polskiego, PIW, Warszawa 1982
6. F. Gross, Tolerancja i pluralizm PAN Ins. Filozofii i Socjologii, Warszawa 1992
7. Podaję za Panoramą Nr 35 (1985) z dn. 30.VIII.1992 r. s. 11
8. Dane opracowane przez A. Sowę, podaję za Tyg. WPROST Nr 32, 9 sierpnia 1992 s. 28
9. Pogarda buduje? Jerzy Ficowski mówi w: Gazeta Wyborcza Nr 152A, 2 lipca 1991 s. 13
10. Wyp. J. Tazbira w: art. G. Polaka, "Inni wśród swoich", Gazeta Wyborcza NR 2 i 8 As, 16 września 1992 s. 2
11. J. Szczepański i miejsce dla liberałów w: Polityka NR 27 (1679), 8.VII.1989 R s. 7
12. Wyp. B. Wierzbąńskiego, "Trzeba być tolerancyjnym" w: Przekrój Nr 2429, 12 stycznia 1992 R, s. 9

13. W. Łukaszewski, "Szanse rozwoju osobowości", KIW, Warszawa 1984 ss. 77-78
14. J. Kalabiński, "Tyrani hipertolerancji" w O KAY AMERICA, Nr 2429, 12 stycznia 1992 r, s. 9
15. Wypowiedź Jakusho Kwong Rosi zarejestrowana na taśmie video w trakcie spotkania z Mistrzem Zen w miejskim Ośrodku Kultury w Jastrzębiu Zdroju - dn. 22.05.1992 r.
16. Myśl A. Schweitzera zawarta w pracy H. Gaetnera, Albert Schweitzer, PAN Oddział w Krakowie, Kraków 1978 s. 33
17. Podaje za J. Santorski, Dekalog Zen w: Gazeta Wyborcza Weekend Nr 5(26) 31 stycznia - 2 lutego 1992 s. 2

NOTA AUTORSKA

Jewhen Michnow'sky
Poeta.

Piotr Hibner

Esej traktuje o tolerancji, oraz pluralizmie. Ciekawe - jak bardzo rzeczywistość komplikuje w istocie proste rozwiązania. Lecz ciekawość jest doświadczeniem...

Ryszard Marek Kędzierski

Przygotowuję do następnego numeru, tytuł prozy - "Wymiar", napisany w ubiegłym roku; oprócz innego ("Cień"). Niewiele jak na rok pracy, ale więcej nie mogę. A może wystarczy. Zapewne tak.

red.

(c) Wszelkie prawa zastrzega: Sztuka Osobowa
Autorzy numeru szesnastego: Jewhen Michnow'sky
Piotr Hibner

ADRES REDAKCJI:
SZTUKA OSOBOWA
ul. Złocieniowa 3
51-251 WROCLAW

Red. programu: Ryszard Marek Kędzierski

Wiedź,
wiele wydarzeń jest sterowanych przez ludzi, a Pan Bóg jedynie nad całością czuwa, chociaż to co się zdarza zawiera wszelkie prawdopodobieństwo Zła i Dobra.

PRENUMERATA za zaliczeniem poczt., po dokonaniu wpłaty.
- zwykła 1000 zł/egz. x3 (+opł. poczt.) = 10.500 zł
- autorska 8.250 zł/egz. x3 (1/2*) = 24.750 zł.

UWAGA REDAKCJI: SzO przeprasza Czytelników przed możliwością pojawienia się niewielkich mniej więcej nadzieję błędów bio-cybernetyczno-mentalnych w tekście.

Redakcja nie zwraca materiałów przyjętych do druku.
Stanowią archiwum ISzO.

Wydawca i skład: APD
Druk: Zakł. ksero; E-1x800

NAKLAD = 20+10 egz.

placa autorska za nr 16
= 1000 zł/str.